

σημῶν, ἀναγκαῖον μᾶς φαίνεται νά βάλωμεν ὑπ' ἑψιν τῶν φίλων τῆς φιλοσοφίας μεισακίων τὴν ἰσορίαν αὐτῆς με ὅσον ἐνδέχεται συκτομίαν.

Σύντομος καὶ περιληπτικὴ Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας.

ΙΣ'.

Η' φιλοσοφία κυρίως ἀρχεται ἀπὸ τὸ ἐνδοξον τῶν Ἑλλήνων γένους· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ πολιτισμὸς τούτου ἔλασεν ἐν μέρει τὰς ἀρχὰς ἀπὸ τὴν Ἀσίαν· διὰ τοῦτο, θεωροῦντες καταχρησικώτερον ὡς φιλοσοφίαν ἐπιστημονικὴς τινος καὶ θρησκευτικῆς τῶν Ἀσιανῶν ἔθνων γνώσεις, προτάττομεν ὀλίγα τινα καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων Βαρβάρων. Βαρβαροὶ δὲ ὠνομάζοντο ὅλοι, ὅσοι εἰν ἐκατάγιντο ἀπὸ Ἑλληνικὸν γένους. Ἐκ τούτων λοιπὸν πρώτους θείλουσιν ὅτι ἐνησχολήθησαν εἰς τὰς ἐπιστήμας τοὺς Βαβυλωνίους, λαβύοντας τὰς ἀρχὰς ἀπὸ τινος Ζωροάστρη· οἱ γραμματισμένοι τούτων ὠνομάζοντο Χαλδαῖοι. Ἡ τοποθεσία των εἶναι σιτία τῆς εἰς τὰ Ἀστρονομικὰ ἀσχολίας των, με τὴν ὁποίαν ἐσύναπταν καὶ τὴν Ἀστρολογίαν.

ΙΖ'. Εἰς τοὺς Πέρσας ἄλλη φιλοσοφία δὲν εὐρίσκαμεν εἰ μὴ τὴν θεωρίαν τῆς θρησκείας των. Ἐλάτρευαν αὐτοὶ τοὺς Ἀσέρας, καὶ μάλιστα τὸν Ἡλίον· οἱ Ἱερεῖς των ὠνομάζοντο Μόγοι. Κατὰ δὲ τὴν ἐδασκαλίαν Ἱερειᾶσρου τινὸς μεταγενεσέρου παρὰ τὸν Βαβυλωνίον, ἐδοξάζαν δύο ἄντικειμένας ἀρχὰς τῶν πραγμάτων, Ὀρομάσδην τὴν κτῆσ

σην πάντων τῶν ἀγαθῶν • καὶ Ἀριμόνην τὸν πατέρα τοῦ σκότους καὶ πάντων τῶν κακῶν • μεταξὺ δὲ τούτων ὑπέθετον οὐδέτερον τοῦ Μίδραν.

ΙΗ'. Καὶ οἱ Ἄραβες δὲ εἶχαν τοὺς Μάγους των, καὶ δόξας περὶ Θεοῦ τὰς αὐτὰς σχεδὸν μὲ τοὺς Πέρσας, ὡς γίνεται φανερὸν ἀπὸ τῆν ἀνάγνωσιν τῆς βίβλου τοῦ Ἰωβ.

ΙΘ'. Καὶ οἱ Αἰγύπτιοι ἐτίμων τοὺς Μάγους. Νομίζονται δὲ κοινῶς πρῶτοι ἐπινοηταὶ τῆς γεωμετρίας, ἀναγκασθέντες εἰς τοῦτα ἀπὸ τῆν χρείαν τοῦ νὰ εὕρισκωσι τὰ σύνορα τῶν χωραφίων των συγγεόμενα ἀπὸ τοῦ Νείλου τὰς πλημμύρας. Κατὰ δὲ τῆν Θεολογίαν καὶ Ἠθικὴν ἐδόξαζαν ὡς ὁ Πυθαγόρας, ὅς τις τὰς ἐπῆρεν ἀπ' αὐτοῦς, καθὼς θίλει ὁ Ἰάμβλικος.

Κ'. Οἱ δὲ Ἑβραῖοι ἐδανείσθησαν τὰς ἐπισήμας ἀπὸ τοῦς Αἰγυπτίους, καὶ ὀλίγων τὰς ἐπεμελήθησαν ἕως τῆς μετροικησίας Βαβυλῶνος. Ἐκτοτε ὁμως ἀναμιχθέντες μὲ τοὺς Ἕλληνας, ἔλαβαν πολλὰς ἀπ' αὐτοῦς αἰρέσεις, καὶ ἐγέννησαν τοὺς Φαρισαίους καὶ Σαδδουκαίους καὶ Ἑσσηνοῦς, ἀπὸ τοῦς ὁποίους οἱ μὲν πρῶτοι ἦσαν Στωϊκοὶ, οἱ δὲ δεῦτεροι Ἐπικουρεῖοι, οἱ δὲ τελευταῖοι Πυθαγορικοί. Μετὰ δὲ τούτους ἐφάνησαν οἱ Καθβαλισαί, ἀνάμιγμά τι Πλατωνισμοῦ καὶ Πυθαγορισμοῦ.

ΚΑ'. Φημίζονται δὲ τῶν μὲν Φοινίκων ὁ Σαγχονιάθων καὶ Ὀχος ἢ Μόχος ἢ Μόσχος ὁ εἰσηγητῆς τῶν ἀτόμων • τῶν δὲ Ἰνδῶν οἱ Βραχμάνες ἢ Γυμνοσαρισαί • τῶν δὲ Σινωνῶν ὁ Κομφύκιος • τῶν δὲ Γάλλων καὶ Γερμανῶν οἱ Δρυΐδαι • τῶν δὲ Βρετανῶν οἱ Βάρδαι • τῶν δὲ Θρακῶν ὁ Ὀρφεὺς, ὅς τις πρῶτος ἐξημέρωσε τῆν βαρβαρότητα καὶ θρησιωδίαν των • τούτων δὲ ὅλων αἱ φιλοσοφικαὶ δόξαι μᾶς εἶναι

σχεδὸν πάντα ἄγνωστοι. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς τῶν Βαρβάρων φιλοσοφίας· μεταβαίνομεν δὲ ἤδη εἰς τοὺς Ἕλληνας.

ΚΒ'. Μόνη ἡ Ἑλλάς ἐμπορεῖ νὰ καυχηθῆ ὅτι εἶναι γυνήσια τῆς φιλοσοφίας μήτηρ. Τὸ θαυμασιώτατον τοῦτο ἔθνος ὑπερέβαλε κατὰ τοῦτο ὅλα τῆς Γῆς τὰ ἔθνη· καὶ οὐκ ἔθνος οὐδὲν ἔλαθεν ἀπ' ἄλλους ὀλιγώτερα, οὐδὲ μετέδωκεν εἰς ἄλλους περισσότερα παρὰ τὸ Ἑλληνικόν· ἀλλὰ καὶ τὴν σήμερον ἀκόμῃ ἐπενεργεῖ εἰς τὴν παιδείαν τῶν πολιτισμένων ἔθνῶν. Τῆς τούτου φιλοσοφίας ἀρχηγὸς κρίνεται δικαίως Θαλῆς ὁ Μιλήσιος (γενν. 640, ἀποθ. 543. Π. Χ.)· διότι οἱ πρὸ αὐτοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς πολιτικὰς καὶ ἠθικὰς διδασκαλίας ἐνησχολήθησαν (Δ'). οὗτος δὲ περιελθὼν τὴν Ἀσίαν καὶ Φοινίκην, ὑπέστρεψε εἰς τὴν πατρίδα του καὶ συνέστησεν ἰδίαν αἵρεσιν ἐνομασθεῖσαν Ἴωνικὴν, καὶ ἐδίδασκε Γεωμετρίαν καὶ Φυσικὴν. Τῆς δὲ αἵρέσεώς του ὄπαδοι εἶναι Ἀναξίμενης Μιλήσιος, Ἀναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος, Ἀρχέλαος ὁ Φυσικός.

ΚΓ'. Τοῦ δὲ Ἀρχελάου μαθητῆς ἐχρημάτισεν ὁ παρὰ πάντας τοὺς Ἕλληνας φιλοσόφος ἐναρτετώτατος καὶ σοφώτατος Σωκράτης, πατὴρ τῆς ἀληθινῆς Διαλεκτικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας· ἐγεννήθη δὲ τὸ 468 πρὸ Χριστοῦ, καὶ περὶ τὸ ἐξῆδεμηκῶς ἔτος τῆς ἡλικίας του κατεδικάσθη νὰ πίνῃ τὸ κώνειον, κατηγορηθεὶς ὡς καταφρονητῆς τῶν Θεῶν, καὶ φθορεὺς τῶν ἠθῶν τῆς νεολαίας. Τὰ δόγματα του δὲν ἤθελαν μᾶς εἶσθαι γνωστὰ, εἰάν οὐκ ἐφρόντιζαν Ξενοφῶν καὶ Πλάτων νὰ τὰ συγγράψωσι· μαθηταὶ δὲ τῆς Σωκρατικῆς σχολῆς ὑπῆρξαν πολλοί, ἐκ τῶν ὁποίων τινεὶ συνέστησαν καὶ ἰδίας αἵρέσεις, καθὼς Ἐυκλείδης ὁ Μεγαρεὺς τὴν Μεγαρικὴν, ἣτις διὰ τὰς πολλὰς ἑριδας ὠνομάσθη

σθη και Ἐρισική· Φαίδων Ἡλείος τὴν Ἡλείακην, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐγεννήθη διὰ Μενεδήμου τοῦ Ἐρετριέως ἢ Ἐρετριακῆ· Πλάτων, τὴν Ἀκαδημακίαν· Ἀντισθένης, τὴν Κυρειακίαν.

ΚΔ'. Ἡ ἐνδοξοτάτη ἐποχὴ τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας ἀρχεται μετὰ τὸν Πλάτωνα γεννηθέντα εἰς Ἀθήνας τὸ 427 Π. Χ. καὶ συστήσαντα τὴν Ἀκαδημακίαν αἵρεσιν ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας, ὅπου ἐδίδασκεν, οὕτως ὀνομασθεῖσαν. Οὗτος ἐγνώρισε πρῶτος Τί ἐστὶ καὶ Τί πρέπει νὰ εἶναι ἡ φιλοσοφία καὶ κατὰ τὴν ὕλην καὶ κατὰ τὸ εἶδος· ὅτι καθ' ὕλην εἶναι γνῶσις τῶν καθόλου καὶ ἀναγκαίων, καὶ τῆς οὐσίας καὶ ἀλληλουχίας ὄλων τῶν πραγμάτων, καὶ ὅτι εἶδος τῆς φιλοσοφίας εἶναι ἡ ἐπιστήμη· ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἐμφύτους τινὰς ἰδέας, αἵ τινες εἶναι βᾶσις πάσης διανοίας· ὁ Θεὸς εἶναι δημιουργὸς τοῦ κόσμου· Ἀρετὴ εἶναι μίμησις Θεοῦ· καὶ ἄλλα πολλὰ ἠθικὰ καὶ πολιτικὰ δόγματα ἔλαβαν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ Πλάτωνα. Μαθηταὶ δὲ τῆς Ἀκαδημίας ἔγειναν Ξενοκράτης, Πολέμων, Κρότων, Κράτης· τοῦ δὲ Κράτητος ὁ μαθητὴς Ἀρκεσίλαος μετέβαλε τὴν αἵρεσιν εἰς τινὰ καὶ κατέστησε τὴν μέσην Ἀκαδημίαν. Καρνεάδης δὲ μετὰβολὰς ἄλλας ἐμόρφωσε τὴν νέαν Ἀκαδημίαν. Τετάρτην δὲ συνέστησεν εἰς Ῥώμην ὁ Φίλων· αἱ τρεῖς αὗται Ἀκαδημαίαι ἐκλίναν εἰς τὸ ἀπορηματικὸν καὶ σκεπτικὸν περὶ τὴν κατάφασιν ἢ ἀπόφασιν, ἀκολουθοῦντες κατὰ τοῦτο πλέον Πύρρωνα τὸν Ἡλείου, τοῦ ὁποίου ἡ αἵρεσις ὠνομάζετο Πυρρῶνικὴ καὶ Ἀπορητικὴ καὶ Σκεπτικὴ καὶ Ἐμφεκτικὴ, παρὰ τὸν Πλάτωνα. Ἐδωκε δὲ εἰς αὐτοὺς καὶ ὁ ἀρχιδιδάσκαλος τῶν Πλάτων κάποιαν ἀφορμὴν εἰς τοῦτο, ἐν ᾧ διαλογικῶς ἐπρόβαλλε πολλὰ, εἰς τὰ ὅποια εὕρισκον·

το λόγι καὶ εἰς ἀπόφασιν καὶ εἰς κατάφασιν, χωρὶς νὰ θελήσῃ νὰ κάμῃ τὴν κρίσιν. Σέξτος ὁ ἐμπειρικὸς (τοῦ ὁποίου εἶναι ἄγνωστος ἢ πατρὶς) περὶ τὰ τέλη τῆς δευτέρας ἀπὸ Χ. ἑκατονταετηρίδος μᾶς ἄφησεν εἰς τὰ συγγράμματά του ὅλας ἐντάμα συναγμένας τὰς ἀμφιβολίας καὶ ἀπυρίας.

ΚΕ. Ἀριστοτέλης δὲ ὁ ἐκ Σταγείρων γεννηθεὶς τὸ 384 Π. Χ. μαθητεύσας πρῶτον εἰς Πλάτωνα, ἀντέταξεν ἔπειτα εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τὸ Λύκειον, διδάσκων πᾶσαν ἐπιστήμην καὶ τέχνην μὲ τὸν ὑψηλότατον καὶ βαθύτατον νοῦν του, καὶ ἐπειδὴ ἐπεριπάτει ἐν ᾧ ἐδίδασκεν, ἀπὸ τούτου ὠνομάσθη περιπατητικὴ ἢ αἰρεσίς του. Ὁ Ἀριστοτέλης ἔμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ πατὴρ τῆς Λογικῆς, μὲ ὅλον ὅτι ἔγραψε καὶ πολλὰ ἄλλα, ἐκ τῶν ὁποίων ἐσώθησαν καὶ εἰς ἡμᾶς ὄχι ὀλίγα. Ἀπορρίψας οὗτος τοῦ Πλάτωνος τὰς ἐμφύτους ιδέας, ὑπέθεσεν ὅλας μας τὰς ἐννοίας προσγινομένας ἐκ τῶν αἰσθήσεων, καὶ ἐχώρει ὄχι ὡς ἐκεῖνος, ἐκ τῶν καθόλου εἰς τὰ μερικὰ, ἀλλὰ τὸ ἐναντίου ἀπὸ τὰ μερικὰ εἰς τὰ καθόλου. Ὁργανον τῆς φιλοσοφίας ὑπέλαβε τὴν Λογικὴν, καὶ μέρη τῆς φιλοσοφίας, θεωρητικὰ μὲν κατ' ἀφοίρεσιν, Φυσικὴν, Μαθηματικὴν, πρώτην φιλοσοφίαν ἢ Μεταφυσικὴν, κατὰ δὲ σύγκρισιν, Φυσικὴν, Κοσμολογίαν, Ψυχολογίαν, Θεολογίαν· πρακτικὰ δὲ, ἠθικὴν, Πολιτικὴν, Οἰκονομίαν. Ὅλα ταῦτα τὰ μέρη ἐπραγματεύθη θαυμασίως ὁ ἐνδοξὸς οὗτος φιλόσοφος, ἀλλὰ δὲν τὰ διεκρυσεν ἀκριβῶς ἀπ' ἀλλήλων, οὐδὲ μᾶς ἔδειξε τὰ ἀληθινάτων ἔρια. Ἐκαμε δὲ μεταβολὴν μεγάλην ἢ φιλοσοφία του εἰς τὰς ἐπιστήμας, καὶ πολλοὺς αἰώνας ἐξουσίασεν ὅλα τὰ σχολεῖα τῆς Ἑυρώπης.

ΚΕ. Τοῦ Σωκράτους μαθητῆς ὁ Ἀντισθένης ἐξ Ἀθηνῶν ἔκαμεν αἴρεσιν τὴν Κυνικὴν, ὀνομασθεῖσαν οὕτω, διότι τὴν ἐδίδασκεν εἰς τὸ Κυνόσαργες, καὶ διότι οἱ ὀπαδοί του καταφρονοῦντες ἔλα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, ὡς σκύλοι ἐγαυῖζαν ἀναισχύτως καὶ μὲ ῥυπαρίαν κατ' ὅλων τῶν ταγμάτων τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐκαταφρόνουσιν οὗτοι πᾶσαν ἐπιστήμην, λέγοντες ὅτι τὰ πράγματα τῆς φύσεως περιγράφονται μόνον, ἀλλὰ δὲν ὀρίζονται πραγματικῶς, καὶ ἔξοχον ἀγαθὸν ἔθεταν τὴν ἀρετὴν, ἣτις εἶναι ἐλεύθερος καταφρόνησις τῶν λεγομένων ἀγαθῶν τοῦ κόσμου. Περιφημοὶ κυνικοὶ ἐχρημάτισαν Διογένης ὁ Σινωπεύς, Κράτης ὁ Θηβαῖος, Μένιππος, Μητροκλῆς, Μενίδημος.

ΚΖ. Ζήνων ὁ Κιτιεὺς χρόνον τινα ὀπαδὸς ὦν Κράτητος, ἤνοιξεν ἔπειτα σχολὴν εἰς τὴν Στοῶν τὴν παρθαληθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Πολυγνώτου, ἐκ τῆς ὁποίας ὀνομάσθησαν οἱ ὀπαδοί του Στωϊκοί· οὗτοι ἦσαν μετρυτάτοι εἰς τὰς ἀπολαύσεις, διαλεκτικώτατοι, καὶ ἀπ' ὅλους τοὺς Ἕλληνας οἱ ἀριστοὶ φιλόσοφοι τῆς ἠθικῆς.

ΚΗ. Ἀρίσιππος ὁ Κηρουναῖος ἀνήγειρε τὴν Κηρουναϊκὴν ὀνομασθεῖσαν αἴρεσιν, θέτων τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ ἥσυχον καὶ ἀείαρον, κατὰ τὰ ὁποῖα, μήτε παρούσας τὰς ἡδονὰς νὰ καταφρονηῖ, μήτε ἀπούσας νὰ βιάζεται νὰ τὰς ἀποκτήσῃ.

ΚΘ. Ἡ Κηρουναϊκὴ αἴρεσις ἐγέννησε τὴν Ἐπικούρειον, τῆς ὁποίας ὁ Θεμελιωτῆς Ἐπίκουρος Ἀθηναῖος (γεννηθεὶς τὸ 337, καὶ ἀποθανὼν τὸ 270 Π. Χ.) λέγει ὅτι δὲν τὴν ἔμαθεν ἀπὸ κανὲν ἕνα διδάσκαλον· ὁ Ἐπίκουρος ἦτο πολλὰ ὀλιγαρκῆς καὶ σεμνὸς εἰς τὴν δίαιταν, διαλεκτικῶς καλὸς, καὶ ἀριστος ἀπ' ὅλους σχεδὸν τοὺς τὴν φύσιν φιλο-

σοφικῶς ἀνιχνεύσαντας Ἕλληνας· ἀλλ' οἱ Ἐπικούρειοι ἐ-
 ξάβησαν ἀνδραπεδέσατοι καὶ φιληδονότατοι. Ἡ σχολή του
 ὠνομάζετο Κήπος, ἐπεὶ δὴ τὴν εἶχε κτίσειν εἰς κῆπόν τινα
 σιμὰ τῶν Ἀθηνῶν. καὶ αὗται μὲν εἶναι αἱ ἀξιολογώτεραι
 αἱρέσεις, ὅσαι ἐξέλιξθησαν ἀπὸ τὴν Ἰωνικὴν (ΚΒ').

Λ'. Συγχρόνως δὲ καὶ μαθητὴς ἰσως τοῦ Θαλήτος ἐξάβη
 Πυθαγόρας ὁ Σάμιος, γεννηθεὶς τὸ 564 Π. Χ., ὅς τις περι-
 ελθὼν Φοινικὴν, Ἀσίαν, Ἀγυπτου, ἐπέρσεν εἰς κρότωνα
 κατὰ τὴν μεγάλην Ἑλλάδα τὴν τὴν ἄρα Καλαβρίαν ὀνομαζο-
 μένην, κ' ἐκεῖ συνεκρότησε τὴν Ἰταλικὴν Σχολήν. Ὁ Πυθα-
 γόρας ἐπεμελήθη πολὺ τὴν γεωμετρίαν καὶ ἀριθμητικὴν καὶ
 μουσικὴν, καὶ εὔρηκε τὸ περικλεῖς θεώρημα τῆς τοῦ ὀρθο-
 γωνίου τριγώνου ὑποτείνουσας, διὰ τὸ ὁποῖον ἔθυσεν ἑκατόμ-
 βην. Ἐδιδάσκει δὲ τοὺς μαθητὰς του εἰς ἀκουσματικούς, οἱ ὁ-
 ποῖοι μόνον ἤκουαν, καὶ εἰς ἀκροαματικούς, οἱ ὁποῖοι καὶ
 ἠρώτων· καὶ εἰς ἐξωτερικούς, οἵτινες ἦσαν φανεροὶ εἰς
 ὄλους, καὶ ἐσωτερικούς, οἱ ὁποῖοι ἦσαν εἰς μόνην τὴν ἐ-
 ταιρείαν του γνωστοί· καὶ οἱ μὲν μαθηταὶ του ὠνομάζοντο
 Πυθαγόρειοι· οἱ δὲ μαθηταὶ τῶν μαθητῶν του, Πυθαγορι-
 κοί· ὅσοι δὲ τὸν ἐμιμοῦντο ἔξωθεν, Πυθαγορισταί. Σκοπὸς
 δὲ τῆς Πυθαγορικῆς αἱρέσεως ἦτο νὰ διορθώσῃ τὰς προλή-
 ψεις τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ περιορίσῃ τὰς καταχρήσεις τῶν
 τυράννων. Ἀλλ' εὐθὺς ἀποῦ ἀπέθανεν ὁ Πυθαγόρας, τὴν
 διέλυσαν οἱ ταύτην νὰ φοβῶνται ἀρχίσαντες τυράννοι, ἄλ-
 λους μὲν ἐκ τῶν Πυθαγορικῶν ἐξορίσαντες, ἄλλους δὲ σκο-
 τώσαντες, ἄλλους μὲ χροήματα δελεῶσαντες· διὰ τοῦτο τί-
 ποτε δὲν μένει νὰ εἴπωμεν περὶ τῶν ὀλίγων Πυθαγοριστῶν,
 ὅσοι μ' ὄνομα μόνου διεδέχθησαν τὸν Πυθαγόραν.

ΛΑ'. Εἰς τὴν Ἐλέαν πόλιν τῆς μεγάλης Ἑλλάδος συνεκροτήθη ἡ Ἐλεατικὴ αἵρεσις ὑπὸ Ξενοφάνους τοῦ Κολοφωνίου, τὸν ὁποῖον διεδέχθη Παρμενίδης καὶ Μελισσος καὶ Ζήνων ὁ Ἐλεάτης, ὅς τις ἔγραψεν ὑπομνήματα εἰς τὴν διαλεκτικὴν· καὶ μετὰ τούτους τὴν διαδέχθη Λεύκιππος ὁ Ἐλεάτης, ἀνακαινιστὴς τῆς περὶ τῶν ἀτομῶν Μόσχου τοῦ Φοῖνικος γνώμης (ΚΑ'), καὶ Δημόκριτος ὁ Ἀβδηρίτης, καὶ Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος, καὶ Πρωταγόρας, καὶ Ἀναξάρχος ὁ ὑπὸ Νικοκρέντος τοῦ τυράννου καταπιχθεὶς, καὶ τὸ πολυθρύλλητον ἐκεῖνο ἐκφωνήσας. „Πίσσε, πίσσε τὸν Ἀναξάρχου θύλακον. Ἀναξάρχου γὰρ οὐ πείξεις.“

ΛΒ'. Μαθητὴς τοῦ Ἀναξάρχου ἦτο Πυρρόων ὁ Ἡλείος (γεννηθεὶς περὶ τὴν Π. Ὀλυμπιάδα), ὁ γεννήσας τὴν Πυρρόωνικὴν αἵρεσιν περὶ τῆς ὁποίας εἶπαμεν (ΚΔ'), εὖν πρέπει νὰ ὀνομάσωμεν αἵρεσιν τῆς παντελοῦς ἀκαταληψίας ὑπόθεσιν.

ΛΓ'. Ἐφεξῆς δὲ μεταβάσα ἡ φιλοσοφία εἰς τὴν Ῥώμην καμμίαν ἐκεῖ αὐξήσιν δὲν ἔλαβε· διότι οἱ μαθηταὶ ἐμειναν πάντοτε μαθηταὶ τῶν Ἑλλήνων· ὁ Κικέρων κατὰ μὲν τὴν Θεωρητικὴν φιλοσοφίαν ἦτο Πλατωνικὸς, κατὰ δὲ τὴν πρακτικὴν, Στωϊκός. Ὅπαδοι τῆς σοῦς περίφημοι ἦσαν Ἐπίκτητος, Ἀυρήλιος Ἀντωνῖνος Μάρκος, ὁ ἐπὶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ θρόνου τὴν φιλοσοφίαν ὑψώσας, καὶ Σευέκας. Τῆς δὲ Φυσικῆς, παρὰ τὸν Πλίνιον, ὅς τις μᾶς ἀφῆκε τὴν φυσικὴν ἰσορίαν τοῦ κόσμου, καὶ εἰς ἄλλος σχεδὸν δὲν ἐχρημάτισεν ἐραστής.

ΛΔ'. Περὶ δὲ τὰς ἀρχαὶς τοῦ σωτηρίου ἔτους ἐφάνη ἡ Ἐκλεκτικὴ αἵρεσις, τῆς ὁποίας εἰσηγητὴς ἐσάθη Ποτάμων ὁ Ἀλεξανδρεὺς, διορίζουσα νὰ μὴ φιλοσοφῆ τις κατὰ

διωρισμένην αἵρεσιν, ἀλλὰ νὰ ἐκλέγῃ ἀπ' ὅλας τὰ ὄρθα καὶ ὀληθινά. Ταύτην ἠκολούθησαν οἱ πρώτοι Χριστιανοί, ἀποδέξασθαι τὴν Ἐπικούρειον, καὶ ἐναγκαλισθέντες τὸν μὲν Ἀριστοτέλην εἰς τὴν διαλεκτικὴν, τοὺς δὲ Στωϊκοὺς εἰς τὴν ἠθικὴν, τὸν δὲ Πλάτωνα εἰς τὰ περὶ Θεοῦ καὶ αὐλοῦ οὐσιῶν. Ταύτην ἠσπάσθησαν Ἀθηναγόρας, Πάμφαινος Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς, Ἐριγένης, Ἀνατόλιος, Ἐυσέβιος, Αὐγουστίνος, Εἰρηναῖος, Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος καὶ μαρτυρῆς, Ἰερώνυμος, Βασίλειος, Γρηγόριος, Συνέσιος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἱεροὶ πατέρες τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας.

ΛΕ'. Ἀμμώνιος δὲ ὁ Σακκάς, Ἀλεξανδρεὺς τὴν πατρίδα, μαθητὴς τοῦ ἱεροῦ Κλήμεντος, ἐσπούδασε νὰ ἐγείρῃ αἵρεσιν τὴν Νεοπλατωνικὴν ὀνομασθεῖσαν, τὴν ὁποίαν ἤθελε νὰ δεῖξῃ καὶ θρησκείαν ὁ ἄσεβης ἄλλην παρὰ τὴν χριστιανικὴν. Ἐυρηκε δὲ ἀξίους ἑαυτοῦ ὁπαδοὺς Πορφύριον, Γάμψλιχον, Πλωτίνου, Αἰδέσιον, Μάξιμον Ἐφέσιον, καὶ σιμὰ τούτων τὸν Ἀυτοκράτορα παραδύτην Ἰουλιανόν, μετὰ τοῦ ὁποίου τὸν θάνατον ἤρχησε νὰ μαραίνεται ἡ φιλοσοφία αὕτη· οἱ Νεοπλατωνικοὶ οὗτοι ἐνησχολήθησαν εἰς τὸ ἀνόητον πρόβλημα τῆς εὐρέσεως τοῦ φιλοσοφικοῦ λίθου, καὶ ἀπέδωκαν πολλὰ συγγράμματά των εἰς ἀρχαιτέρους περιφήμους ἀνδρας.

ΛΣ'. Τελευταῖον ἠρανίσθη ἡ φιλοσοφία ἀπὸ τὰ δυτικὰ καὶ ἀνατολικά μέρη ἐκ τῶν ἐπιδραμόντων καὶ ληλατησάντων αὐτὰ βορείων βαρβάρων, οἵτινες ἀντ' αὐτῆς ἔφεραν τὴν ἀμάθειαν καὶ βαρβαρότητα. Οἱ Ἀραβες ὅμως καὶ οἱ Μαῦροι μεταγλωττίσαντες κατὰ τὴν Η'. ἑκατοντ. τὸν Ἀριστοτέλην ἤρχησαν νὰ φιλοσοφοῦν, καὶ ἀπὸ τὴν Ἀφρικτὴν περάσαντες εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἔφεραν καὶ τὴν Ἀρι

σοτελικήν φιλοσοφίαν· οἱ δὲ κυριώτεροι σοφοῖτων ἐσάθησαν Ἀβιρράης, Ἀβικένας, Ἀλφαράβιος.

ΛΖ'. Ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν ἐκ τοῦ Ἀραβικοῦ ἐκλατινίσθεις ὁ Ἀριστοτέλης μετέβη εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν ἄλλην Ἑυρώπην, προσατελουτος τότε τὴν φιλοσοφίαν Καρόλλου τοῦ μεγάλου· ἡ Ἀριστοτελικὴ φιλοσοφία ὠνομάσθη τότε Σχολαστικὴ, ἐπειδὴ ἐπεκράτει εἰς ὅλας τὰς σχολὰς τῆς Ἑυρώπης, καὶ εἰς ἄλλο δὲν κατεγίνετο, εἰμὴ εἰς διαιρέσεις καὶ ὑποδιαιρέσεις καὶ ὀρισμοὺς, καὶ ἀπεραντολόγους ἀφαιρέσεις, περιοριζομένη εἰς τὰς ἑπτὰ ἐλευθερίους τέχνας Γραμματικὴν, Ἀριθμητικὴν, Γεωμετρίαν, Μουσικὴν, Ἀστρονομίαν, Διαλεκτικὴν, Ῥητορικὴν, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ τρεῖς πρῶται ὠνομάζοντο τριόδιον (Trivium), αἱ δὲ ἄλλαι τέσσαρες τετραόδιον (Quadrivium).

ΛΗ'. Ταύτης δὲ τῆς ἀθλίας φιλοσοφίας ἡ διόρθωσις ἤρχησε νὰ γίνεται κατὰ τὰ μέσα τῆς ΙΔ' ἑκατονταστ. διὰ τῶν ὀλίγων σοφῶν Ἑλλήνων, ὅσοι εἶχαν μείνει εἰς τὸ τάλαιπωρηθὲν καὶ καταδουλωθὲν γένος. Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, συμβᾶσαν τὸ 1453, καὶ πρὸ αὐτῆς ἀκόμη ὀλίγον, ἄνδρες σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος κατίφυγαν εἰς Ἰταλίαν διὰ νὰ εὕρωσι μὲ τὴν προκοπὴν τῶν πόρον ζωῆς· τοιοῦτοι εἶναι Θεόδωρος ὁ Γαζής, Ἰωάννης Ἀργυρόπουλος, Γεώργιος Τραπεζούντιος, Μανουῆλος Χρυσολωρᾶς, Κωνσταντῖνος Λάσκαρις καὶ ἄλλοι, οἵτινες ἦσαν γνήσιοι Ἀριστοτελικοὶ, ἀναγινώσκοντες τὰ συγγράμματα τοῦ φιλοσόφου εἰς τὸ πρωτότυπον, καὶ μεταγλωττίζοντές τα εἰς τὸ Λατινικόν, τὰ μετέδιδαν εἰς τοὺς Ἰταλοὺς καθαρώτερα παρὰ τὰ ἐκ τοῦ Ἀραβικοῦ μεταφρασμένα.

ΛΘ'. Ἐδῶκαν λοιπὸν ἀφορμὴν εἰς τοὺς Ἑυρωπαίους

οὐ δυσχερῆς Ἕλληνας νὰ ἐξετάζωσι περιεργότερον τὰ πράγματα. Καὶ πρῶτος ὁ Γάλλος Καρτέσιος, γεννηθεὶς τὸ 1596 ἔτος, ἐσύνθεσε φιλοσοφίαν ἰδικήν του, καὶ τὴν ἐκείνου ἔγινεν εἰς Ὀλλανδίαν, ὅθεν ἐξάπλωθη εἰς πολλὰ τῆς Ἑυρώπης μέρη. Τῆς Καρτεσιανῆς σχολῆς, ἐκτὸς τῶν συγγραμμάτων τοῦ Καρτεσίου, ἐκδήσαν δύο καλὰ φιλοπονήματα, ἡ Τέχνη τοῦ νοεῖν, τὴν ὁποίαν ἀποδίδουν εἰς Ἀρνάιδου καὶ Νικόλαου, καὶ ἡ Ἐξέτασις τῆς ἀληθείας, ἣτις εἶναι πόνος τοῦ Μαλεμβραχίου.

Μ'. Βενέδικτος Σπινόζας Ἑβραῖος τὸ γένος, γεννηθεὶς εἰς Ἀμσελόδαμον τὸ 1632 ἔτος, ἐπενόησεν ἄτοπον σύστημα, ὅτι μία εἶναι τοῦ παντὸς ἡ οὐσία ὑποκειμένη εἰς ὅλα τὰ ἄτομα.

ΜΑ'. Γοτφρείδος Βιλέλμος Λεϊβνίτιος, γεννηθεὶς εἰς Λειψίαν τῆς Σαξονίας τὸ 1646 ἔτος, ἐπενόησε καὶ αὐτὸς νέαν φιλοσοφίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ στοιχεῖα τῶν σωμάτων ἦσαν ὅλα ἀπλαῖ καὶ ἀδιαίρητοι μονάδες. Τούτου μαθητῆς καὶ ἑπαδὸς ἐστάθη ὁ πολυμαθέστατος καὶ πολυγραφώτατος Χριστιανὸς Βόλφιος, γεννηθεὶς εἰς Βρεσλαυίαν τὸ 1679 καὶ ἀποθανὼν εἰς Ἄλλην τὸ 1754· πρῶτος οὗτος ἔγραψε πλήρη τῶν φιλοσοφικῶν ἐπιστημῶν ἐγκυκλοπαιδείαν.

ΜΒ'. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἐφάνησαν δύο μεγάλοι ἄνδρες διορθωταὶ τῆς φιλοσοφίας, καὶ μάλιστα τῆς Μεταφυσικῆς· ὁ πρῶτος εἶναι Φραγκίσκος Βάλων Λόρδ τοῦ Βερουλάμου, γεννηθεὶς τὸ 1561· Νέος ὢν ἐδιδάχθη τὴν σχολαστικὴν φιλοσοφίαν, τῆς ὁποίας ἐκατάλαβε τὰ σαθρὰ μέρη μελετῶν τῆς παλαιοῦς συγγραφῆς· ἀκμόσας δὲ τὴν ἡλικίαν, ἐσοχάσθη νὰ μεταρρυθμίσῃ τὴν φιλοσοφίαν, τῆς ὁποίας ἐφιλοπύνησε μέρη τινὰ μόνον, ἥγουν τὴν ἐγκυκλοπαιδείαν τῶν

ἐπιστημῶν καὶ τὸ ὄργανον, μεγάλης μεταβολῆς γενόμενα πρόξενα εἰς τοὺς φιλοσοφούντας νόας· ἠθέλησε δὲ νὰ παραστήσῃ ὅλον τὸ πλήρωμα τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων ὄχι ἐξ ἰδεῶν διὰ συλλογισμοῦ, ἀλλ' ἐκ τῆς πείρας δι' ἐπαγωγῆς.

ΜΓ'. Τὸν Βάκωνα ἠκολούθησεν ὁ τὸ 1632 ἔτος εἰς Βριγτώνα γεννηθεὶς Ἰωάννης Λώκκιος· ἀνηρέυνησε τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ πραγματικὸν καὶ τὰ ὅρια καὶ τὴν χρῆσιν τῶν γνώσεων· ἀπέδειξεν ἀρχὴν ὅλων μας τῶν ἐννοιῶν τὴν πείρα, ἐκ τῆς ὁποίας διὰ τῶν αἰσθητηρίων καὶ τῆς ἐπεξεργασίας τοῦ νοῦς γεννῶνται ὅλα ὅσα ἐξεύρομεν· ἔκαμε πολὺς ἀξιολόγους παρατηρήσεις εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ εἰς τὰς ἐξ αὐτῆς προερχομένας ἀπάτας. Ἐπροσπάθησε μὲν νὰ ἐλευθρώσῃ τὴν φιλοσοφίαν ἀπὸ κενᾶς λογομαχίας, ἐξηθέμισε δὲ τὴν βᾶσιμον ἔρευναν, καὶ ἐπετάχυνε τὴν εἰς τὰς Μεταφυσικὰς ἀσχολίας ἀδιαφορίαν· ἀλλ' αἱ ψυχολογικαὶ τοῦ ἔρευναι, οἱ περὶ Μεθόδου κανόνες του, τὸ περὶ ἀγωγῆς συγγραμμάτου, εἶναι πράγματα προξενούντα αἰδίου τιμῆν εἰς τὸν Ἄγγλον φιλόσοφον. Ἡ Φιλοσοφία του ἔλαβεν ὑποδοχὴν μεγίστην εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καὶ Γαλλίαν, καὶ κατ' ὀλίγον καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν· ἀπέθανε δὲ τὸ 1704.

ΜΔ'. Στέφανος Βουνέτος Κουδελλάκιος (γεννηθεὶς τὸ 1713 εἰς Γρενὸδλην, ἀποθανὼν τὸ 1780) ἐπροσπάθησε νὰ τελειοποιήσῃ τὴν τοῦ Λωκκίου θόξαν, ἀποδοὺς ὅλας τὰς ψυχικὰς ἐνεργείας εἰς τὴν αἴσθησιν, καὶ ἀναγαγὺν πᾶσαν ἐπιστήμην εἰς τὴν ἀπλουστάτην ἔκφρασιν, καὶ νομίσας ὅτι οὕτως αἱ ἐπιστήμαι ἐξηγοῦνται μὲ μαθηματικὴν ἀκρίβειαν. Οὗτος ἔγινε φιλοσοφίας παράδειγμα εἰς τὴν Γαλλίαν ἕως τὴν σήμερον.

ΜΕ'. Ἡ φιλοσοφία μετερρῆθμισθη ἐφεξῆς εἰς τὴν

Γερμανίαν ἀπὸ ἀνδρα περικλείεσται. Μανουὴλ Κάντιος (γεννηθεὶς τὸ 1724· ἀποθανὼν τὸ 1804) διδάσκαλος τῆς φιλοσοφίας εἰς τὸ Καινιγσβέργ, ἐνήργησεν ἐπίσημον μεταβολὴν, ἣτις δεικνύει καὶ θέλει δείξει ἐφεξῆς ἀξιολογώτατα ἀποτελέσματα. Πρὸ πάντων διὰ βαθείας ἐξετάσεως ἔκρινε τὰς γνωστικὰς τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεις. Λογικὰς ἐπιστήμας εἶπε τὴν Φιλοσοφίαν καὶ τὴν Μαθηματικὴν, τῶν ὑπολοίπων ἀπέδωκε τὴν διαφορὸν· ἀπένειμεν εἰς τὰς λογικὰς γνώσεις χαρακτηριστῆρα τὸ ἀναγκαῖον καὶ καθόλου· εἶπεν, ὅτι θεωρητικαὶ γνωστικαὶ δυνάμεις εἶναι Αἰσθήσεις καὶ Νοῦς· ὅτι τὰ μὲν αἰσθητὰ εἶναι ἢ ὕλη· τόπος δὲ καὶ χρόνος τὸ εἶδος τῆς αἰσθήσεως· ὅτι ὁ νοῦς διὰ τῆς ἐκ τῶν αἰσθήσεων διδομένης ὕλης γεννᾷ τὰς ἰδέας καὶ τὰς κρίσεις· ὅτι οὖν γνωρίζομεν καθ' ἑαυτὸ τίποτε, εἰ μὴ φαινόμενα τινα ἐκ τῆς πείρας κατὰ τοὺς γνωστικοὺς τοῦ νοῦς νόμους· ἔκαμεν ἀξιολόγους παρατηρήσεις εἰς τὸν πρακτικὸν λόγον, ὅς τις προσδιορίζει τὴν θέλησιν προϋποθέτων ἀναγκαίως τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ἀναγόμενος εἰς τὸ τέλειον ἀγαθὸν τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ ταῦτα θέλουσιν ἐξηγηθῆναι ἀλλοῦ τελειότερα.

MS. Ἰωάννης Γοττλείδος Φίχτερος (γεννηθεὶς τὸ 1762, καὶ ἀποθανὼν τὸ 1814) ἠθέλησε νὰ ἀναδείξῃ τὴν κριτικὴν φιλοσοφίαν ἐντροπῇ ἐπίσημην· ἤρχησεν ἀπὸ τὴν ἑαυτοῦ ἐνέργειαν νὰ κατασκευάσῃ τὰ πάντα. Ἐγὼ εἶμαι ἐγὼ· ὅ,τι δὲν εἶναι Ἐγὼ, εἶναι ὁ κόσμος· ἐκεῖνο μὲν εἶναι ἀπόλυτον καὶ ἐλεύθερον· οὗτος δὲ, προϊόντα ἐκείνου· ἡ φιλοσοφία του εἶναι ποίημα φαντασίας πλέον παρὰ νοῦς φιλοσοφοῦντος ἔργον. Τὸ αὐτὸ λέγομεν ἐν συντόμῳ καὶ περὶ τῆς Φυσικῆς Φιλοσοφίας τοῦ Σχελλίγγου, ὅς τις εἰσέτι ζῆ εἰς Μύνιχίαν τῆς Βαυαρίας τὰς διατριβὰς ποιούμενος.

ΜΖ. Δύο Γερμανοὶ Φιλόσοφοι, ἀγωνιζόμενοι τὴν σήμερον εὐκλεῶς εἰς τὸ νὰ ἀναδείξωσι θριαμβεύουσαν τὴν Σοφίαν εἶναι Ἰάκωβος Φρεΐσος, καὶ Βιλ. Τραϋγόττιος Κρύγιος· ὁ πρῶτος συντάξε ὑπὲρ Κριτικὴν τοῦ λόγου (πρὸς διασολὴν τῆς Καντιακῆς) καὶ σύστημα Λογικῆς· ὁ δὲ δεύτερος ἐκδέδει ἀκόμη τὸ φιλοσοφικόν του σύστημα, τὸ ὁποῖον ἤρχησε νὰ συντάττῃ ἀπὸ τὸ 1800 ἔτος.

ΜΗ. Ἡ δὲ πρακτικὴ φιλοσοφία ἦτο πολὺν καιρὸν ἀμελημένη. Εἰς τὴν Ἑυρώπην τοὺς μὲν Καθολικοὺς ἐδίδασκε Θωμᾶς Ἀκινάτης, σχολαστικὸς θεολόγος· τοὺς δὲ προτεσάντας ὁ Ἀριστοτέλης· ὅσοι δὲ μετὰ τὴν ἀνάλαμψιν τῶν φώτων εἰς τὴν Ἑυρώπην ἠσχολήθησαν εἰς τὸ πρακτικόν τῆς φιλοσοφίας μέρος εἶναι οἱ ἐφεξῆς. Οὐγων Γρότιος (ἀπ. 1645.)· Θωμᾶς Ὡδδέσιος, ἀπὸ Βάκωνα τοῦ φίλου του λαβὼν τὰς ἀφορμὰς (ἀπ. 1679.)· Πουφενδέρφος, ἱστοριογράφος τῆς Βρανδιβουργικῆς οἰκίας, ἀποθανὼν εἰς Βερολίνον τὸ 1694. Χριστιανὸς Θωμάσιος (ἀποθανὼν εἰς Ἀλλην τὸ 1728.). Εἰς τὴν Ἀγγλίαν Ριχάρδος Κουμπερλάνδος (ἀπ. 1719.)· ὁ Κόμης Ἀντώνιος Σαρτσαβούριος, φίλος τοῦ Λωκκίου (ἀποθανὼν εἰς Νεάπολιν τὸ 1713)· Φραγκίσκος Ουτεσὼν (ἀπ. 1747.)· Λόρδ Καίμης (ἀποθ. 1782.). Δαυῖδ Ουμος, ὁ τούτου φίλος Ἀδὰμ Σμιθ (ἀπ. 1790.)· καὶ ἄλλοι τινες περὶφημοὶ ἄνδρες. Εἰς δὲ τὴν Γαλιαν, Νικόλαος Μαλεμβράγγιος, Ἀδριανὸς Ἑλβέτιος, Γαβριήλ Βουνότος Μαβλῦς (ἀπ. 1785.), Ἰωάννης Ἰάκωβος Ρουσσὼς (ἀπ. 1778.) ὅς τις ἐπροσπάθησε νὰ λάμψη διὰ τῆς παραδοξολογίας του, καὶ Διονύσιος Διδερῶτος (ἀποθ. 1784.). Εἰς δὲ τὴν Γερμανίαν, Χριστιανὸς Βόλφριος (ΜΑ.), ὅς τις ἔκαμεν ἐποχὴν εἰς τὴν πρακτικὴν φιλοσοφίαν, καὶ

Πλάτνερος, και Κάρολος (ἀπ. 1798.) και Χρισ. "Αυγ. Κρούσιος (ἀποθ. 1774.) και Ἀρνόλδος Γευλίγιος (ἀποθ. 1809.) και Ρεχάρδος Πρίκιος (ἀπ. 1791.) και Γέλλερτος, και ὁ κλεινὸς Κάντιος.

ΜΘ'. Ἡ δὲ ταλαίτωρος Ἑλλάς, μετα τὴν ἄλωσιν μάλις τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κατεδουρίζετο ἐπὶ πλείου και πλείου εἰς τὴν ἀμάθειαν, ὅτις και πρὸ τῆς καταδουλώσεως τῆς ἑγείνετο ζυγοῦ και τῶν ἄλλων πανδύων πρόξενος. μόλις μετα παρέλευσιν δύο ἑκατουταετηρίδων ἤρχησαν νῦ φαίνονται εἰς τὴν δυσυχῆ ὀλιγώτατοι και ἐκ μεγάλων διαλειμμάτων ἄνδρες φιλόσοφοι. Τοιοῦτοι ἐχρημάτισαν κατὰ τὴν ΙΖ'. ἑκατοῦτ. Θεόφιλος Κυρουδαλεὺς Ἀθηναῖος, διδασθεὶς τὴν φιλοσοφίαν εἰς Ῥώμην και Πατάβιον, Γεώργιος Κορέσιος ὁ Χίος, Γεράσιμος Βλάχος ὁ Κρήσιος κατὰ δὲ τὴν παρελθούσαν ΙΗ' ἑκατοῦτ. Χρύσανθος Νοταρᾶς Πελοποννήσιος, Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος ὁ ἐξ ἀπορρήτων, Νικόλαος ὁ υἱὸς του, Μελέτιος Ἀθηνῶν, Ἀντωνιος Κατήρορος ὁ Ζακύνθιος, Σουγδουρῆς, Μεθόδιος Ἀθηρακίτης, Βαλάνοι, διδασκαλοὶ Ἰωαννίνων, και ὁ εἰς Βουκορέσιον σχολαστήσας Ἀλέξανδρος ὁ ἐκ Τυρνάβου. Οἱ ἐπισημότεροι σχεδὸν εἶναι οὗτοι, οἵτινες ἀζήκων εἰς τὸ γένος και πανταίως ἰδίας συγγράμματα· ἀλλ' ἦσαν σχεδὸν ὅλοι περιπατητικοί, ἢ, νὰ εἶπω κάλλιον, σχολαστικοί, και γνώμην ἔδον ὑτέρεσαν ἢ ἀκούσωσιν ἄλλην φιλοσοφικὴν οὔτε παλαιάν οὔτε νεωτέραν.

Ν'. Ευγένιος Βούλγαρις Κερκυραῖος (γεννηθεὶς κατὰ τὸ 1716 ἔτος και ἀποθανὼν τὸ 1806 εἰς Πετρούπολιν), διδασθεὶς τὴν μὲν ἑλληνικὴν παιδείαν εἰς τὴν πατρίδα του, τὴν δὲ φιλοσοφίαν εἰς Πατάβιον, πρῶτος περὶ τὰ

Ε. Π. Πηλιόπουλος Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

μέσα τῆς παρελθούσης ἑκατοντ. εἰσῆγαγεν εἰς τὸ γένος του τὴν ὑπὸ Βάκωνος καὶ Λωκίου καὶ Λεϊβνίου καὶ Βολφρίου μεταρρυθμισθεῖσαν φιλοσοφίαν· ἔμπορὲι νὰ ἐκληφθῆ ὁ ἀρίδιμος οὗτος ἀνὴρ ὡς ἀνακαινιστῆς τῆς ἑλληνικῆς παιδείας εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ πατὴρ τῆς νέας φιλοσοφίας. Τὰ φιλοσοφικὰ συγγράμματά του, τὴν Λογικὴν, τὴν ὁποίαν ἐξέδωκεν εἰς Λειψίαν τὸ 1766 ἔτος, καὶ τὴν τρίτομον μεταρρυθρικὴν ἐκδόθεισαν τὸ 1805 εἰς Βενετίαν, παρέδωκεν εἰς τὴν Ἀθηνῶν σχολὴν διὰ πέντε ἐνιαυτῶν, καὶ εἶναι ἄξια νὰ μελετῶνται ἀκόμη ἀπὸ τοῦς φιλομαθεῖς. Τὰ Φυσικὰ του χρειάζονται προσοχὴν, ἐπεὶδὴ ἔκτοτε ἔγεναν πολλαὶ μεταβολαί, καὶ πολλαὶ εὑρέσεις εἰς τὴν ἐπιστήμην ταύτην. Δὲν εἶναι ἐλιγωτέρας ἄξιος τιμῆς καὶ ὁ μακαρίτης Νικηφόρος ὁ Θεσιόκιος (ἀποθ. 1800 εἰς Μόσχαν), μ' ὅλον ὅτι φιλοσοφικὸν σύνταγμα δὲν μᾶς ἐφιλοπόνησε καὶ ἔν, μᾶς ἀφῆκεν ὅμως τὴν δέυτομον Φυσικὴν, τὴν ὁποίαν ἐξέδωκεν εἰς Λειψίαν τὸ 1767, καὶ τὴν τρίτομον μαθηματικὴν, τὴν ὁποίαν ἐτύπωσαν οἱ ἀξιέπαινοι Ἰωσιμάδαι εἰς Μόσχαν τὸ 1799.

ΝΑ'. Μετὰ τοῦς ἀνδρας τούτους, οἱ ὁποῖοι ἀληθῶς ἔκαμαν ἑνδοξον ἐποχὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπουσλεύσεως τῆς φιλοσοφίας, χωροῦσιν οἱ νέοι Ἕλληνες μὲ θαυμασίαν σπουδὴν εἰς τὴν φιλοσοφίαν· ἀγωνίζονται ἀγῶνα ἐνδοξότατον νὰ φωτισθῶσι καὶ νὰ φωτίσωσι τὴν πατρίδα· πολλοὶ φιλόσοφοι Γραικοὶ μεταφέρουσι τὰς ἐπιστήμας ἀπὸ διάφορα μέρη τῆς Ἑυρώπης εἰς τὰς πατρίδας των, καὶ τὰς διδάσκουσι μὲ θαυμάσιον ζῆλον. Πολλοὶ εὐκατάστατοι προσφέρουσιν ἐκ τῆς περιουσίας των ἰκανὸν μέρος πρὸς οἰκοδομὴν καὶ σύστασιν γυμνασίων· αἱ ἡμέραι μας εἰ-

ναι λαμπραί! εἶθε μόνον, οἱ μὲν φιλόσοφοι νὰ μελετῶσι καὶ νὰ διδάσκωσι μετὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν· οἱ δὲ πλούσιοι, νὰ ὁμονοῶσιν εἰς τῶν ἀγαθῶν σκοπῶν τῶν τὴν ἐκτέλεσιν!

Ὁ παρῶν καιρὸς εἶναι καιρὸς τῆς Κριτικῆς καὶ Φυσικῆς φιλοσοφίας, καὶ πρέπει νὰ ἴδωμεν καὶ κατὰ τοῦτο Τί θέλουν κατορθώσῃ οἱ νεοὶ βλαστοὶ τῆς φιλοσοφίας, οἱ μακάριοι νεοὶ σπουδασαὶ τῆς φιλοσοφίας Ἕλληνας, παραβάλλοντες ταύτην μὲ τὰ λείψανα τῆς φιλοσοφίας τῶν ἀθανάτων προγόνων μας.

Χρονολογικὸς Πίναξ τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας.

Ἔτη Πρό Χριστοῦ.	Ἔτη ἀπὸ ἡττί- σως Ρώμης.	Ὀλυμπιάδες.	
640	114	35, 1	Θαλῆς ἐγενν. κατ' Ἀπολλόδωρον
638	116	35, 3	Σόλων. ἐγενν.
629	125	38	Θαλῆς ἐγενν. κατὰ Μείνερου
608	146	43, 1	Πυθαγόρας ἐγενν. κατὰ Λόρχερου
584	170	49	Πυθαγόρας ἐγενν. κατὰ Μείνερου
557	197	56	Ἀναξιμένης ἀκμάζει
543	211	59, 2	Θαλῆς ἀποθνήσκει Πυθαγόρας ὑπάγει εἰς Κρότωνα
536	218	61	Ξενοφάνης ὑπάγει εἰς Ἐλέαν
500	254	70, 1	Ἀναξαγόρας ἐγενν. Ἀρχέλαος ὁ Φυσικὸς ἀγνοεῖται. Πότε